

«Зустріч з вовком»

Віктор Близнець

1

У дворі хтось тихо дзенькає по залізу, і той мелодійний дзенькіт нагадує мені kleпання коси. Я прокидаюсь і з тривогою думаю: невже проспав?

Підхоплююсь, дивлюсь на вікно, а верхня шибка у вікні вже зазолотіла, горить край неба, сонце от-от зійде. І чую: легенький дзвін коси бринить і бринить у золотому повітрі.

Я швиденько одягнувся і вибіг з хати. На вулиці синьо й свіжо, роса блищить на траві, мене огорнуло вогкою прохолодою. І я зітхнув з полегкістю: батько ще не поїхав! Коло воріт стоять запряжені коні, а тато, видно, доклепав косу і тепер кладе її на підводу, укладає туди ж граблі, торбинку з харчами, мостить солому в передку.

Він лаштується в дорогу, однак побачив мене і спитав:

— Ну що, готовий? Сідай, помічнику, поїдемо. Тільки ж дивись, не капризуй мені там, бо доведеться бути на лугах до самого вечора.

Я мовчу. Знаю, краще промовчати, а то раптом не так щось скажу, він швидко зсадить з підводи,— не по гостинці їдемо.

І от я на возі, вмощуюсь за батьковою спиною. Викочуємо за ворота, а далі тісною піщаною вулицею на рівну й широку толоку. І тут я побачив картину, якої ніколи не забуду.

Над лугом вставало сонце. Воно тільки-тільки виглянуло з-за обрію, і мені здалося: його рожевий круг котиться по землі, збоку від нас, і заглядає нам під саму підводу. Від нашого воза і від коней потяглася довга-довга тінь через всю толоку. Десь там, на далекому пагорбі, мерехтіли тепер здоровенні, на півнеба колеса, і, мов крила вітряка, бігли й оберталися спиці в тих колесах, повторюючи рух наших спиць.

Раптом я зазледів ще одну чудасію. Ген під лісом брели й паслися якісь гривасті велетні-бронтозаври. Тільки потім, перешилившись за борт підводи, я роздивився, що то розтяглась на цілий кілометр тінь від наших коней. Через все поле вирости у коней довгі ноги-підпори, і на них погойдувались величезні, як скирти, спини і голови Гнідка й Сірого.

А ми їдемо далі. Свіжо й розлого в полі, ліс виступає з-за пагорбів, і нам чути, як у лісі кує зозуля. Я нітрохи не жалкую, що встав рано, що попросився на луги. Добре їхати на підводі вранці, коли стиха пофоркують коні, коли батько сидить в передку і думає про щось своє (а на його спині гріються лінівці золотисто-зелені мушки), коли мирно торохтять біля мене сухе дерев'яне кісся й граблі.

Ми об'їжджаємо старий Шибейський ліс, він весь у ярах і гнилуватих низинах; там, кажуть, минулої зими два наші трактористи, що їздили по дрова, бачили справжнього вовка.

Дорога круто повертає вниз, коні побігли швидше, і от ми виїжджаємо на Боковенські луги, де колгосп виділяє всім ділянки для сінокошу.

Тато підкотив до молодих верб. Розпріг коней, стриножив їх і пустив пастися. Глечик з квасом, торбу з хлібом поставив під верби, в тінь, далі від сонця. Взяв косу, граблі, мантачку і пішов на ділянку, а мені сказав:

— Гуляй тут, у холодочку. Та наглядай за кінями, щоб до тих корчів, де трясовина, не полізли.

Нічого страшнішого за трясовину для мене тоді не було: там весною застряла колгоспна корова, її затигло всю, з головою, і про те нещастя довго згадували й говорили в селі...

Батько пішов від мене, а я став коло воза, і мені страх цікаво, самотньо і трохи моторошно в цьому глухому закутку світу: місце незнайоме, кругом висока трава, повно шарудіння і притаєного скрипу. Деся поблизу тріскоче деркач, вітер ходить під вербами... Я вп'явся рукою в перекладину воза, завмер, прислухаючись, боюсь відійти. Вже потім, коли я побачив, як вільно пасуться коні (для них наче ні жаб, ні гадюк нема) і як тато забрів по пояс у

траву і прокошує рівну широку смугу, тоді і я сказав собі: "От і я піду під верби, і мені хоч би що!"

З деякою, правда, обережністю я поліз під верби і там почув, як тонко і прозоро видзвонює струмок. Цікаво, звідки він тече? Я поліз далі й побачив: під крутим обривистим берегом темніє копанка. До неї хтось проклав колоду; і не просту колоду, а чорну-чорну, наче вугільну. Видно, вона довго пролежала в болоті. По тій колоді я перебрався до копанки, бо земля тут мокра й грузька.

Присів я над луговою криничкою. Задивився, як з дна її било живе джерело. Воно скидалося на маленький вулканчик, виштовхувало з темної глибини воду і чисті білі піщинки. Пісок підлітав угору і по крутій дузі падав на дно, а потім знов підлітав і падав. А поруч били менші джерельця і теж ворушили мул і світлий пісок.

Вода бігла з криниці чиста-чиста.

Я пригнувся, зачерпнув її долонею, відпив ковток, потім ще. І не хотів, а прицмокнув: добра й свіжа вода, а тільки холодна, аж зуби ломить. І пахне підземною сирістю.

Ще посидів над копанкою, навіть змерз трохи без сонця. А коли вибрався з-під верб, на мене дихнуло гарячим духом спеки. Сонце вже стояло високо, тінь од воза сховалась під-колеса, і тепер смалило мені просто в голову. Я й не помітив, як почав нудитися, томитись душею. Та й на лузі, куди я поглядав самотньо, було зараз тихо, пустельно; коні вже не паслись, а забрели в густі лози і там відмахувались од мух; тато косив далеко, він, здавалось, і забув про мене.

Очі мої потяглись до лісу, до піщаної дороги, що вела в село.

Ніколи мені такою рідною і такою хорошою не була наша хата, і наш двір, і яблуня над дорогою, як зараз. Я зітхнув і подумав: "Коли б я був дома... Прибігли б до мене хлопці, ми б взяли кочережки, великі обручі і гайда гуртом до ставу, обганяючи один одного, а там купайся, обливайся водою, скільки хочеш..."

Тільки я так подумав, як тато ніби відчув, що я нудьгую. Він став, підмантачив косу, прихилив її до верби і пішов через луг до мене. Тіло його на сонці блискотіло від поту; сорочка, яку він скинув і якою підв'язався в поясі, була зовсім мокра.

— Ну як, не сумно тобі? — спитав, підійшовши до воза.

Він стулив з лопуха ковшик, напився криничної води, а потім ще й хлюпнув собі на груди й лице, задоволено відпирхуючись.

Не знаю, що він побачив у моїх очах, а тільки раптом сказав заклопотано:

— Розімлів ти на спеці. Та й додому вже, видно, хочеш. Правда?

Не міг я вголос признатись: правда, хочу додому! Бо ж сам напросився на луг, клявся, що буду до вечора. Хто ж знав, що за селом такий довгий день! Ї я промурмотів батькові щось таке невиразне, схоже на "нн" і на "ттак" одночасно.

Те означало: якби тут хлопці були і якби ставок... то я б сидів, чесно!

Тато розв'язав чималого вузлика, виклав хліб і сало на полотнину і сказав:

— Ми спочатку перекусимо з тобою, а тоді щось придумаємо.

Він тепер сам поглядав на той ліс і на ту дорогу, з яких я не спускав очей.

— От що ми, сину, зробимо. До вечора ще далеко, нема тобі чого на сонці пектись. Я виведу тебе на стежку до лісу, а стежка там одна і прямо-прямо веде до села, до нашого двору. От ти швиденько і добіжиш додому... Бо мені ще багато косить, аж ген до того осокора. Бачиш?

Тато показав рукою на високий осокір, а я думав зовсім про інше. Думав про те, що я не раз був з хлопцями в лісі: ми пасли там корів, ганяли якомсь джмелів у гнилому дуплі, і стежку ту я добре знаю, ми ходили збирати ожину.

"Піду!" — сказав я собі.

Швиденько ми пообідали з татом, ще напились на дорогу води.

Він взяв мене за руку, обережно перевів через грузьку низовинку, де ховалась копанка. Ми вийшли лугами до густих кущів ліщини, а далі починались молоді берестняки, а ще далі... "Он, он вона!" Я побачив лісову стежку, і не глуху, не забуту, а хорошу, втопану стежку. Мені стало веселіше, і я загукав:

— Ну добре, я побіжу!

— Давай біжи, — кивнув мені батько.— Я в твої роки тією стежкою в Микулинці ходив, братові на цегельню носив обіди. Так що не ти перший по ній мандруєш.

І він усміхнувся мені на вдачу, ніби тим самим сказав: шмаляй, не бійся!

І я побіг.

2

Біжу лісом. Спочатку сонце мені палило в голову, і я думав тільки про одне: аби швидше в тінь, під густе листя, щоб не так пекло... Та от обступили стежку дуби, стало темніше, прохолодніше під важкими зеленими гілками, і мені чомусь стало тривожніше, і ноги, я відчуваю, не хочуть торкатись землі, а біжать, ніби в самому повітрі. Бо внизу... Я глянув: стежка вся переплетена дубовим корінням, і те коріння сухе, горбкувате, вичовгане людьми до сірого блискоту. А мені здавалось: то не коріння, то вужі сплять на стежці...

Я згадав, скільки тут ходить люду — і на луги, і в сусіднє село, і по ягоди. І ніхто не вмирає від страху, не підтягує ноги під груди. Йдуть, співають, перегукуються. Одне слово, я трохи заспокоїв себе, та ще й стежка стала рівна-рівна, далеко видно вперед, і хочеться бігти й бігти нею.

Тільки що це там блимає здалеку?

Коли стежка випрямилась, я побачив попереду якусь тінь, що промайнула під деревом. Тінь промайнула, зникла, потім знов з'явилась. Хтось ніби йшов назустріч — там, ще далеко, і крадькома, від стовбура до стовбура.

"Ну мало що! — сказав я собі.— Може, то гілка ворухиться".

Ні, на гілку воно не скидалося. Воно наближалось до мене, і дуже обережно. То губилося за поворотом, то витикалось на стежці і теж ніби прислухалось до лісу.

Я зупинився. Мене охопив справжній страх. і найбільше злякались мої руки. Вони сховались за спину. А мені куди щезнути?

Тут я побачив дуба, старого й широкого в обхваті. Він стояв недалеко, трохи попереду, і коло нього стежка робила крутий вигин, обходила його дуплястий стовбур. Я подумав: підбіжу, присяду за тим дубом, притаюсь. Може, нікого й нема. А якщо є, то я замру, і хай той, лісовий, проходить повз мене перший.

Я нечутно, навшпиньках, підкрався до дуба. Сів, притулився до кори, опустив очі і сказав у затерплій душі: "Проходьте, я тихенько, я вас не зачіпаю..." Звідки ж мені було знати, що той, кого я боюсь, теж боїться мене!

А то плівся лісом старий прибуду-вовк. Він спав у болотних хащах, а тепер виліз голодний у ліс і крався стежкою на луки, звідки йому вчувалися запахи кінського поту. Та ось він, принохуючись до вітру, почув на стежці людину, злякався і подумав собі: підійду я до того дуба, стану за ним і послухаю: чи йде хто, чи ні. І краще пропущу його першого.

Вовк тихенько підчалапав до широкого дерева і став з другого боку.

Я довго сидів за дубом. Сидів, пригнувшись, аж затерпли в мене коліна. Ніхто не йшов, не потріскував сухими гілочками на стежці. "Мабуть, мені здалося",— подумав я.

"Так, то мені здалося",— сказав собі вовк.

Я звівся на ноги, вовк став на лапи. А між нами поскрипував дуб, ніби прислухався: що ж воно буде далі?

Я з одного боку, вовк з другого боку просунули свої голови, нашорошилися: чи йде хто, чи дише на стежці? Ні, там нікого не було.

І тільки ми зібралися йти — просто носами тиць один в одного!

Мабуть, я страшно скрикнув. Я того вже не пам'ятаю. Тільки пригадую, як вовк на всіх чотирьох лапах високо підстрибнув угору, прямо над стежкою, витягнувся у повітрі, мов сніп очерету, і плигнув далеко в сторону, в болото, в стоячу воду, в гнилі кущі.

Під ним захлюпотіла вода, грязюка полетіла чорними бризками.

А я стояв, як оглушений громом. Потім почув, що я кричу і що луна котиться лісом.

Вовк утівав від мене прожогом, бив себе хвостом по ногах.

Він утівав по болоту, він злякався, сірий приبلуда, і я з радістю, з торжеством, з сльозами на очах закричав йому вслід:

— Ага! Ага-га! Злякався! Тікай, тікай, поки не те!..

Схопив палицю, кинув на вовка, а потім ще, ще кидав, ніби й не бачив, що палиці падають близько, в темну болотну воду.

...Я біг стежкою, і все трепетало в мені від страху й радості. Людей, хлопців хотілося бачити, розказати їм скоріш, як напав на мене вовк, і як у повітрі він був один, а на землю впало вже два, а тікало від мене десять, і я гнався за ними лісом.

Скоро наша вулиця, а потім і все село знало, що на мене у нашому рідному, ходженому-переходженому лісі напала згряя вовків. Говорили жінки, діти, збирались дядьки й міркували між собою, що треба взяти рушниці . й зробити засаду. З колгоспного саду прибігла мати. Хтось їй переказав про нещастя,— і вона обгорнула мене руками, настрахано обмацувала мої плечі й спину, чи не покусав вовк...

Я чекав батька, хотів йому про все, про все розказати, а вже вечір, темно стає на вулиці, зоря спалахнула в небі сухим блиском.

Де ж тато? Чи його не перестріли оті сіроманці?..

І от стомлено відфоркуються коні, в'їжджає у двір підвода. Я кидаюсь до батька і розказую, розказую йому швидко й гаряче про лісову пригоду.

Він слухає, розпрягає коней.

Хтозна, може, він і здивувався, але мені відказує спокійно і не про зграю вовків, а про одного.

— А що ж тут,— каже,— дивного. Вовк, та ще приплудний, та в чужому лісі, він усього боїться. Ну, а людину, а тебе, скажімо, він готовий десятою дорогою обминути. Так що правильно, сину, що ти не злякався сірого і прогнав його палицею. Молодець! І в мене повний порядок: докосив ділянку, всю, і навіть сіно переверушив... Ну гайда в хату. Ось тобі гостинець з лугу.

Тато передав мені свій картуз, а в ньому повно великих тугих грибів шампінйонів. На вечерю буде!

Несу їх обережно під грудьми, і мені знов запахло лугом, копанкою і всією тією пригородою в лісі, яка тепер здається не такою вже й страшною.

Ну подумаєш — ішов лісом чоловік, зустрів вовка, прогнав його. З ким такого в житті не буває!

...А все ж уночі мені сниться зграя вовків, яка повзе до мене з хащ. І я кидаю, кидаю на них грудками й палицями...